

שיעור על פרשת ואתחנן בענין דיני שהיה בשבת

הקדמה גמגום בכוונה לסימן ר"ג

ק"א"ו ה"א"ג גמגום ר"ג ס"א

הנה, מפני שהשי"ת היה רבו פארוזתיו, וכו' שלא יבלבל עיני הקורא...
בו, אסרה להעתיק מספר סמוכות השקל פתיחה קטנה אליה...
מעקר הדברים שלה, כדי שיהיו הקורא בו, ידע שיש ענין שהיה וענין...
הנה, שהיה מקרי, שנתן תבטיל מקריב שקבת על גבי פינה לא הנה...
המטעה, ויגדלו עומד על גבי פינה, ובשבת נוטל מהפניה: ונתנה...
מקרי, קשהיהם מקריב שקבת על גבי פינה, ובשבת נוטלו מהפניה...
ורצה להחזיקה שנית על גבי פינה ונהו עקר דין הנה לזל זלמא...
אבל יש עוד ענין הנה: ששוללו מקריב שקבת פסוק לתשבה וקתוידו...
מקרא קטעין ב כהנה: ופליגי בתנא דתנא, ונתנה קבירא לה, אם...
התבטיל קבר נחשיל כמאכל בן דרדוקאי, והוה כחצי בשול [יש...
אוקרס כשולש בשול], ספר להשקחה על גבי פינה אטלו אם אינה...
גרושה מן הנחלים ויניה קטוקיה [הנה שקמשה הנחלים באוקר].

הקרא האחרונה, עין כביה יסור שהחזיר טובה באלו השליש דעות, והשי"ת...
דבר הראש עומב, ומפני שישאל אדוקים במצוה עג שקבת הנה לא...
ישמעו לנו על יין טהו להם, עין שם, משמע מה דוק טהוה זה לא רצה...
למחלה, וכן הכתיב יסור גופא ססה שהחזיר רצה הראשונה בתקרא ונדעה...
השנה בשם יש אוקרס, משמע נסין דצחו נוקה להחמיר, אף סכל פקוט...
אין קנו פח למחוח בקטליה, שפכי נהנו העם מהיש אוקרס, וכן שקבת...
הקריא, וצ"ל לפי זה למחלה כדאי סוב להר שהיה קביל כל צדו...
קום ושקבת הלוקחין מן השם, אך אם ארז שנתהר הדרכי, קנו שקבת...
אוקרס קום שקבת החפה הנהו לכשל אינה תבטיל עברגם, יכול להשי"ת...
על השקטות לכשל אף שלא יתבטיל עד השקיה רב כחצי בשול כפי, ודיעבד...
עומד על השקטות עד שקיטור כשולו, וקרי לטול סקנו כליה דהא אין...
עומד על הנחלים: *

ח"בן ס"א - ה"א גמגום ס"א

במ"ב סי רמיז נכביל דיה וכונו, כחז רפוב לזכר שהיה מצול...
כ"ל קום משכח ולסלק מן כ"א, [נראה דר"ל אם הוא...
מלמק ויפה לו דאי מלמק ורע לו אי לבלק] דכ"א כ"א כ"א...
ראין למחוח משום של ושמנו, ואמנם נראה דאין כונה כ"א...
משום מושב שבו שנגין אלא כונה ז"ל כיון דהתחמירוס הם גדולי...
טולס כמו השאלוחם וכו"ף ועוד, כי ראו להחמיר שלם לכנס...
לפגוחה אבל מפני שיש כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א...
ואמנם להחמיר אלא כל שאפשר להקל מתיקרי דיון יחמרו להקל...
ומתיקרי כ"א אפטר להמקילין להקל אחרי שהם מצוי צימס אל חו...
שהקילו ע"פ הורחה רבותיכם וגם כי הוא מד"ם ולכן הנה לכס...
זיכמכו על דמח רבותיו כמחוליס, ופטר שאין להחמיר אחרי...
שהגונוס לא החמירו לפגוח וכדאמר גם כ"א דרנכ"א מרז רשודל...
משכו לי ואכלו.

א"ס ה"א ר' כ"א ר"ג

לא יתן עד שיהיה פירש...
קצתם ממש מוספת על יין...
נראה לרי השלל גרסה וקצתם...
היא מוספת הגל יזמר מנחה דברים...
השנין נמוכ סומני" וזהו דמניה...
ע"י להשכות אף כשארם נרופה ולא...
אמרו מתיקרי הגל אלא דוקא כמנחה...
אלא להשכות ע"י ויטענה דמניה...
אמר רבנן דמניה כמנחה דלמח...
אין להחמיר:

שערי השובה - ס"ג

לכחו כ"א ע"י אינה יתן עד שיהיה פירש...
רב כ"א, וקתב בפ"א ח"א ס"ס פ"ד שיש שנתונים הסור של יטיא סמך...
לתשקה על קלי הברזל ונתחין פתיחו משקה חרץ שקורין שקיטורס ונתחין...
פתיחה דולקת על הלילה עד לקטורו ביום השבת לזקחים ע"י איי הנהרה פעל...
השם, וזה אסור נמור הוא קבירה ובשם שאינו גרדף קטום ודמי להא דלא...
יקלא, וזה נאיל דלא שיק חתי שאין קאן נחלים אלא משקה הדולק, דהא...
חזינו לשמקטורין בתוך המשקה הלהב עולה יותר ויש לחש לחמיר, לכן תיקים...
חכמי הדור למחוח קידם:

תרגום: 1 תה. 2 כהל (ספירט).

ח"א ר"ג

יא) שהי דנהג כאלוהי הק שפתיחת הכ"א למטה חמה כפספוס...
ושופחין הקדירה למעלה על הכפספוס, וכ"א חמה שני...
הקדירה דינו ככירה שאינה גרופה, ואף אם משמידין פח על מחנה...
ומשמין הקדירה בתוך הפח מי"א לא חשיב כדיון נתן קדירה ויקניה...
על הכירה להפסיק דכ"א לא היו רק ככירים אלא ככירה כביסור...
ובעמוד הקדירה על הכיסוי ד"א חשיב על גב כ"א חשיב לשל סקיע,...
ויבלק אם נעל חין מחזירין בשבת אפי' עורב צירו ודעמו להחזיר...
ואם בעמוד קדירה ע"י קדירה, קדירה בעליונה נוטל ומחזיר, דע"י...
קדירה חין זו משום חיבור ש"י וכמשי"כ סקיע והלכך כל שאין זו...
משום חיבור ציטול כגון כ"א ד"א יבש שאין זו מרק או חבטיל...
ש"א רוחה ואפי' נעקן, אבל לא נעטק לגמרי, מחזירין ע"י הקדירה...
ואפי' כיב עמון נוחנו ע"י קדירה השומדח על הכפספוס ולא חשיב...
כמחכה כהחלב בשבת, נעל א"כ ב' הקדירות ורוח להחזיר את בעליונה...
תוך הפח אפי' אם יעמיד קדירה ויקניה להפסיק דהשיב...
כמחכה כהחלב בשבת, ר"ל להחזיר את החתונה נטן קדירה...
ויקניה להפסיק ומחזיר, [נראה ויקרא קדירה על ח"ס יבש מתי...
ליחן אבל של מחכה ככ"א רבוקים יש לחוש לצ"ל כדליתיה כ"א...
פ"ט היו דהתחמס את החתונה עד שנגשכ נחלה כ"א מנשל וקף...
אם עדיין לא נגשכ נחלה נראה דאסור].

* אפלו אינה לא ברופה, יש לציין, דבש"ס ומוקדם נקטו לשון שהשיקחה...
בקש ונכ"א, ומשעט ר"ה אחר התקין וליכ"ל מציעים אסור משום...
שפסאודים אחיהם נחלים ויקרא למחש משום אחי, כ"א שאין מן בקש...
שאין משאדים אחיהם נחלים, ולי' זה אפטר דאם היום נרפה קל שבועי...
זמן רב אפטר דאסור להשחית על כל פנים כקצת שבועי, או אפטר דח"ס...
אקרא דמלא נקט, שקתה דוקם להממיד הקדירה אחר התקין, אבל הוא חרץ...
קצתה שפסיקס ופי ספר, הוישע, דקשה שבע"ז בלאו הכי אין לחש...
למחיר, דלשה לה למחוח על זמן קצוב, ואין צריך לחמור כי אם...
לשוקבה, וזה שפסיקס, דקש כיון שבע"ז לא יחיל מחזיר וקלה גם הנחלת...
מה שאין מן ג"י נקט וציעים לעולם אסור, דבוא למחוח כנחלים אחר שיקלה...
האש, וצ"ל ע"י:

ח"א ר"ג - ח"א ר"ג

וא"כ הוא שייך רק בתנאי שדרך הבשול חמשה...
הוא הרבה פעמים בקטימה ומישה וליכ"א היכרא במה...
שגורף וקוטם שאין דעתו לחתוח אבל בתנאי הנעז...
שאין הודד כלל לבשל בבבוי פח מתכות אין לך...
היכר גדול מה שמסלק דעתו מלחוחות חין לחוש...
לחוצי, ומכ"א שלפ"י יש לתנאי הנעז שכישה במה...
מתכות דין כירה קטומה.

שיעור על פרשת ואתחנן בענין דיני שהיה בשבת

אגרת
ג'ת"ק

ארחות שבת רבנו

שה"י, המסנה

י. אצל מורד מתחת הקדירה של חמין שטר אבטקס זה משום שהורידו את החמין מהאש כשבת ומחשש שלא תגדל האש כעת הורדה הקדירה כמבואר בספר תוריא סי' ל"ז סי' י"א, (אבל לא התיר את הקדירה וכמו שפסק מרן החו"א וזק"ל שזה לא מקרי גרוף וקטום) (ע"ש סי' א"ב ובחז"א א"ח ל"ז סי' ט')

מלמה (חשמל) של שבת

יא. שאלתי את מרן החו"א וזק"ל אודות פלטה של חשמל (שאין בו חלול שבת) המיוחדת לשבת והתוסים מכוסים עם מכסה קבוע מחובר לפלטה ואין באפשרות להגדיל או להקטין את החום והיא עשויה רק למצב חום אחד אם רינה בגרופה וקטומה, ועוד לי שדעה כאינה גרופה ואינה קטומה.

קדירה ע"נ קדירה

יב. מרן החו"א וזק"ל אמר לי שאופין אצל פחת טס פח עם מסגרת צרה שצורתו כעין מכסה (א"י), תראה דהיי' מכסה של פח עם לבוכין) זה רצו קדירה ואעמיד מעשי' את הפח עם החלל למעלה על האש מתחת לקדירה ויהי' דעו כקדירה ע"נ קדירה דמותר להחזיר (ע"ש בשו"ע סי' ג' ובחז"א שם וכן בס"ק י"א).

כיטוי הכפתור

יג. שאלתי את מרן החו"א וזק"ל אם צריך לכבות את הכפתור המגדיל ומקטין את הפחיל של הפחילי' שעליו משהים את החמין (העובדא היתה בפחילי' של נפט) והשיב לי מרן אנו משהים על ע"נ כירה שאינה גרופה (שהכיסוי לא משהה כגופה כ"ל) ולא חששו בזה לשמא יחתה ואין צורך לכבות. וכן אצל מור"ד לא מכסים את הכפתור של הגו שעליו משהים את החמין.

אגרת
י"ב

אם יש לתנור חשמלי דין גרופה וקטומה

ע"ד השאלה בתנור חשמלי שהוא עשוי כולו מתכת, והוא פלאטא פשוטה שבפתיחת ורם החשמל נעשה רם כבוקר כאש וק"ו מקטורין הקדירה והתכשיל, אם יש לזה דין גרופה וקטומה לענין להשהות עליה בשבת שאיננו לפרום קל הפלאטא כדי להמסיק בין הקדירה והפלאטא, הואיל וק"י' כח המהמם הם ורם החשמל הנמנעם בתוך הפלאטא והם מכוסים, או כיון שכל הדינר בגרופה וקטומה מבואר ברי"ן שהוא פשוט התיק, שעשה מעשה להיכרה, ובתנור חשמלי הרי דרכם להיות בו ולא עשה כן מעשה להיכרה.

הנה לדעתי יש לצדד להיתרא, משום דבתנור חשמלי (אם אין אפשרות להגדיל או להקטין את כח החום) לא שייך כלל תנור, ועיקר איסור שהיה הוא משום גורה שמא יתנהו ובחורשי רעיק' על השריע אריח (סימן שיח מג"א סי' ק"י) מצדד שמותר להשהות על תולדות האור, ולא גרע מכירה גרופה דמותר כיון דלא שייך שמא יתנה, וכ"ה בביאור הלכה (סימן שיח סע"ג ג). ועינן בספר יבין דעת להגאון מכוונא בקונטרס בסוף חסדי אבות (דף לח) שהוכיח דלחשש שמא יכבה ל"ח מסוף פ"ק דשבת דבשיל ל"ח לחתייה ונחוש שמא יכבה.

והנה יש טעם גדול לומר ולא שייך כלל הגורה בתנורי הגעז שלנו. דהא חזינו שרק לשלא יתנה בהגחלים גורו ולא לשמא יביא עוד עצים כשיכלה האש, דאם היה שייך למינור זה היה לן לאסור גם בכירה שהמטיקה בקש ונכבא שלא שייך חשש חתוי שמא יתן עוד קש כשיתכער הקש שבכירה, דהא ליכא בזה היכר, אלא צריך לומר דזה לא גורו. ואולי משום דלא גורו אלא בחתוי בפיו שקילא לאינשי דלא חשיבו להו מעשה כ"כ מלעשות בידיהם. וא"כ בתנורי הגעז שלא שייך חתוי בהגעז שכבר יש שם אלא אם רוצה להגדיל האש צריך שיתן עוד געז אחר שנותן ע"י שפתחה יותר את נקבי הצינור שיוורד משם הגעז. א"כ הוא כמו להביא עצים אחרים שלא גורו ולא חששו שיעשה בידיהם. וה"ל אם נימא שהטעם שלא גורו שמא יביא עצים וקש משום שרוב הפעמים, אינם בסמוך להכירה שהיא

דבר קשה להביא מרחוק ויבא לוכר קודם שיביא העצים וממילא לא גורו אף שנודמן שהם בסמוך משום שלא שכיה כ"כ וכדאיתא חלוק כעין זה בריש הגעז שהיא דבר קל לפתוח יותר את נקבי הצינור להביא יותר געז יש לגורו, מימ כיון שעכ"פ לא גורו אף בעצים וקש שסמוכים להכירה, לכן גם בגעז לא היה בכלל הגורה אף שעתה נעשה באופן שלעולם הוא סמוך, כמו דברור שאף אם היה נעשה רגילות שלעולם יהיו קש ועצים סמוך להכירה שלא היה נאסר בשביל זה כיון שעכ"פ לא אסור כ"כ והא בגעז שהוא רק כנעשה הרגילות שהם לעולם בסמוך להכירה שלא היה בכלל הגורה ואין לא מחדשין איסורין. וגם מסתבר שלעולם היה הרגילות שיהיו עצים וקש סמוך להכירה דרוב בניא לא היו מצמצמים להביא רק כפי הצורך ומימ לא גורו בשביל זה שלא יבא ליתן קש ועצים אחרים. וא"כ הוא מטעם שלא חששו שמא יעשה בידיהם. וא"כ הוא עוד כמפורש שאין לגורו גם בתנורי הגעז שצריך לעשות בידיהם.

ולפי' אף בלא כסוי גם על הכפתורים שעל ידם מקסיגים ומגדילים אלא שיכסה רק את האש לבד נמי אפשר יש להיתר דגם בכסוי על האש לבד הוא היכר גדול שאין דעתו לחתור ולהגדיל האש יותר וכמו שנהגין הרבה. אך יותר טוב שהכסוי של פח המתכת יכסה גם את הכפתורים כדי שהתיכר יהיה גם במקום החתוי כמו הקטום שיש אולי לחוש שלא ירגיש בהכסוי ויחתה ואף שהיא דבר רחוק מ"מ כיון שהיתר התיכר מצינו בהיכר שבמקום החתוי אולי הוא דוקא היתר כזה. אבל דואי זה לבד שיכסה את הכפתורים ולא את האש לא יועיל שהעיקר הוא שצריך לתרצות שדעתו להפחית שזה נראה יותר בכסוי האש. אבל כיון ששם היו תרומיהו למעליותא שמתחית את החום והיה במקום החתוי אפשר הוא בדוקא ולכן יש להחמיר לכבות גם את הכפתורים, אבל כיון שיותר מסתבר שגם בלא כסוי הכפתורים הוא היכר חשוב יש להקל בשעת הדוק ואין למחות באלו הנהגים יותר בכסוי האש לבד.

אלה"ה ת"ר א"א ר"ב

תשובות קצרות בעניני הטמנה, בישול,
כרירה, טחינה, לישה ורחיצה בשבת

כה) בתנורי גזו שלנו שכברו הגעו פתוח לגמרי
וא"א עוד להגדיל האש והאם צריך בלעך לשהיה, וטובח
דלשמה יכבה לא חיישינן גבי מבושל וגבי בשר גדי ופוף.
תשובה: ולבשל ע"ג תנורי גזו שלנו יש להצריך
בלעך גם כשפתחו הגעו לגמרי וחדא דאף אם ליכא שום
חשש צריך מטעם לא מלוג. ועוד דאף שלכבות אש של
עצים שצריך לה מים לא נזרו אבל לכבות אש הגעו
שהוא בקל יש לחוש. עיין בתו"ש ביצה דף ג' ע"א ד"ה
גזרה כה"ג. דאף אם ימצא דליכא כבוי כלל בועז, ומ"מ
איכא למיחש שמא יקסין הגעו ואח"כ יתחזק. שלכן יש
להצריך בלעך בכל אופן.

כו) מה דין תנורים שלנו לשהות בתוכם. האם דינם
ככירה או תנור ד"ל דדינם ככירה מאחר ויש בהם
טערמנטאט שאינו מניח להם להתחמם ביותר.
תשובה: סברה כתר"ה נכונה שיש גם בחוכם דין
כירה.

כז) כמדומי ששמעתי ממך שליט"א דאף ולא
מהר בלעך הרגיל מאחר שאין זה סימן מסטיק, מ"ס
תועיל קופסא של ד' רפנות.

תשובה: בלעך כקופסא שעשוי מר' רפנות מסתבר
שמתיר לשהות וגם להחזיר.

ל) אם נפל הבלעך בשבת האם מותר להחזיר
בלעדיו כדאי ל"ו ע"א קטנה ונתלבתה וכו' ומחזירין
לה, וגם מה טעם הדין הא סריס מיוחד כמבשל.

תשובה: מסתבר דבקסמה אף שנתלבתה איכא
קצת היכר איך שקטמה דאף דמתחילה לא מגי בלא
ביטה כל הנחלים כיון שקטם טולה והובערו הנחלים
המקוטטמים לא נאסר כיון שגילה דעתו ולא בעי לנחלים,
אבל כשחזר האפר שקטם בנן שלא ניכר כלל גילוי
דעתו דמתחילה, לא מסתבר להחזיר. ולכן בנפל הבלעך
אם כולו אין להחזיר והאם מקצתו יש להחזיר.

לד) האם מותר לחמם ע"ג הרדיאטור קדרה
שנתבשלה, היא עדיין חמה קצת, גם בלא הפסק קדרה,
כיון שאין דרך בישול בכך.

תשובה: להעמיד קדרה שהיא חמה קצת כשיעור
שראוי לאוכלו מחמת חמימותו מותר על הרדיאטור.
לה) האם מותר לחמם קדרה שנתבשלה היא
חמה קצת ע"ג מכשירים שנתעורר לחימום ולא לבישול,
כפלטה חשמלית (האם שליט האם טריי) או שולתן
מחומם באדים (סטים סיביל), גם בלא הפסק קדרה,
דאין דרך בישול בכך.

תשובה: על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל
שם או מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא
מזה אנת לתחום והאם יש שתי מודת אסור, והוא שלא
יהיה באופן הטמנה שאו יהיה הטמנה בדבר המסיק
הביל שאסור. ועל שולתן המצומם באדים כמדומה שאפשר
להתבשל שם וא"כ הוא ממילא דרך בישול אך אף אם
א"א להתבשל שם כמדומה שהנא בדרך הטמנה והא
אסור, והא אינו דרך הטמנה כגון שאינה מטסה טולה
מותר.

לט) כשכתבת אש הגעו בשבת האם מותר לסגור
את ברז הגעו.

תשובה: כל האיטור הוא רק מקצה דרבנן, וגם
איכא חשש סכנה ועכ"פ צער גדול שיצטרכו לצאת
מן הבית ולכן מותר, אך אם אפשר בקל ע"י שינוי
יש לעשות בשינוי.

מא) האם מותר לקחת בשבת תבשיל מבושל כ"ג,
ועדיין חם קצת, מתוך תנור שלנו שכבה ולחתו ע"ג
הבלעך, דאולי דומה למתוכה לעל גבה.

תשובה: תנור שכבה אין חרבו חשוב כחובה
שכתנור דתנור קר הוא כמקום אחר ורק אם חזמ' גדול
דיד סולדת בו מותר להוציא ולהניח על הבלעך.